

West Wing o Left Wing? La pedagogia de la política en la magistral sèrie dels Estats Units

Vicent Partal

- *Durant set temporades, els espectadors americans han tingut la possibilitat de seguir una sèrie on s'ensenyava, des de la ficció però amb un rigor enorme, la vida interna de la cúpula de poder de la Casa Blanca. Dirigida per Aaron Sorkin, The West Wing ha estat una sèrie que ha marcat època. La vida política nord-americana no havia estat mai retratada amb tanta meticulositat. Les reaccions de la crítica i el públic han estat molt favorables a aquesta paròdia no humorística de la presidència americana, però alguns grups de la dreta l'han acusat de crear una "realitat paral·lela" per contrastar-la amb la presidència real del país, la de George Bush.*

Paraules clau

Casa Blanca, Bartlet, Bush, Washington, NBC, política, presidència, *The West Wing*.

Hi ha molt pocs edificis al món que despertin la curiositat, l'atenció i l'interès que genera el 1600 de la Pennsylvania Avenue, a Washington. La Casa Blanca és un escenari clau de la política mundial, un dels màxims centres de les intrigues en qualsevol terreny, l'escenari del poder més absolut. Deu ser un dels pocs edificis coneguts, que es pot reconèixer en qualsevol part del món, una de les poques cases la visió de la qual no deixa indiferent a ningú. Per tant, és, ho havia de ser, un escenari privilegiat també per a la ficció. En té totes les condicions.

La Casa Blanca ha estat retratada en moltes ocasions des del cinema i la televisió. Es considera que *Wilson*, un film del 1945 dirigit per Henry King, és el primer que va reconstruir amb decorats impecables la vida de la Casa Blanca. Des d'aleshores, tot de films i sèries de televisió han intentat obrir una mica la cortina que tapa l'àrea més secreta de la Casa Blanca de la visió del gran públic. Però el retrat aconseguit mai no havia arribat a tenir la qualitat i la dimensió aconseguides amb *The West Wing*.

The West Wing és una autèntica obra mestra, una descripció difícil de superar sobre com funciona la política, com treballen els polítics i com es mouen els fils de l'alta política. Evidentment, set temporades i 156 capítols són moltes hores d'arguments i imatges, i hi ha moments sublims, però també n'hi ha de prescindibles. En general, però, es pot dir que hi ha unanimitat en el fet que *The West Wing* és una producció extraordinària. No és una paròdia, no és ben bé un retrat, però qualsevol persona que l'hagi seguit amb atenció n'haurà après molt, sobre la principal institució política dels Estats Units, sobre la política en general i sobre el complicat i difícil procés polític nord-americà en concret. Com a mural de la vida al centre polític dels Estats Units, es pot dir que és una producció simplement insuperable.

The West Wing aconsegueix tot això i, a més, és un producte televisiu atractiu per al gran públic: amb uns guions

Vicent Partal

Director de Vilaweb

treballats fins al menor detall, una escenografia simplement perfeccionista i una realització sorprenent i ben particular. Des dels llargs *tràvelings* (els *walk and talk*) que van marcant de forma regular el pas dels dies, fins a la il·luminació minuciosa de cada escena, els capítols de *The West Wing* són un compendi de qualitat cinematogràfica. Una part central del mèrit d'això la té, sens dubte, Aaron Sorkin, el guionista principal i productor de la sèrie. Sorkin és un escriptor jove que va despuntar com a guionista en films com ara *A Few Good Men*, i que va aconseguir cert èxit en la seva primera sèrie televisiva, *Sports Night*. Ha estat, però, *The West Wing* la sèrie que l'ha catapultat a la fama i amb la qual ha aconseguit situar-se en l'elit dels guanyadors dels Emmy. Sorkin va escriure personalment els guions de les quatre primeres temporades i va supervisar els de les altres tres. Només a la primera temporada, ja va guanyar nou Emmys, als quals seguirien una vintena més al llarg de les set temporades en què la NBC la va emetre –concretament, del 22 de setembre de 1999 al 14 de maig de 2006.

Una de les claus que Sorkin ha sabut aprofitar és que diversos polítics de primera fila han accedit a treballar a la sèrie com a assessors, cosa que hi ha aportat un detallisme inusitat pel que fa a les situacions, els escenaris i els diàlegs. És el cas, de forma molt especial, de Dee Dee Myers, primera cap de Premsa de Bill Clinton, que ha polit i repassat els capítols de la sèrie, aportant-hi no només el seu coneixement de la política, sinó, sobretot, el coneixement sobre com funciona la Casa Blanca per dins i sobre els cicles de creació de notícies. Potser per això el personatge de la cap de Premsa de la Casa Blanca, C. J. Cregg, interpretat durant la major part de la sèrie per Allison Janney, és un dels més aconseguits i interessants.

1. Set temporades en antena

The West Wing va sortir en antena el 22 de setembre de 1999. El propòsit inicial de la sèrie era seguir la vida de Sam Seaborn (paper interpretat per Rob Lowe), un dels assessors del nou president demòcrata Josiah *Jed* Bartlet (encarnat a la sèrie magistralment per Martin Sheen). Amb el transcurs dels capítols, però, es va veure com la galàxia de personatges posada en dansa pels productors i guionistes era d'una dimensió tal, que limitar l'acció a les aventures de

Seaborn era una mala aposta. Aquesta constatació va importunar l'actor, que va desaparèixer de la sèrie, tot i que després hi tornaria de manera esporàdica.

Era evident, però, que l'opció de retratar el conjunt dels membres de l'Ala Oest i les seves interaccions era molt més interessant i configurava una imatge coral d'una gran força, plena de recursos. D'aquesta manera, es va anar creant una escenografia on cadascun dels actors principals era capaç de brillar amb llum pròpia sense molestar els altres. I van aparèixer els personatges principals de la sèrie. El primer, el president Bartlet (Martin Sheen), que va arribar a entusiasmar tant una part dels espectadors que, fins i tot, es va organitzar una campanya pública reclamant a l'actor que intentés accedir de veritat a la Casa Blanca. Al seu costat, destacava el cercle més concret i íntim de poder, el cim de la Casa Blanca, amb el cap de Gabinet, el metòdic Leo McGarry (interpretat per John Spencer); el cap d'Afers Polítics, l'inquietant Toby Ziegler (Richard Schiff); el cap de Comunicacions, l'impulsiu Josh Lyman (Bradley Whitford); la cap de Premsa, C. J. Cregg; la dona del president, Abbey (Stockard Channing), i un extens conjunt de funcionaris, polítics del Congrés, militars, diplomàtics i personalitats estrangeres que van apareixent tot sovint al llarg de les set temporades.

Seguint la realitat política americana, un president només pot ser-ho dues vegades, així que, a la setena temporada, els guionistes es van veure obligats a preparar-ne el relleu. Un esgotament dels temes, segurament inevitable, i la dificultat de fer entrar un personatge nou com a successor, en aquest cas el futur president Matt Santos (interpretat per Jimmy Smits) van acabar per eliminar la sèrie enmig de la decepció de moltíssims seguidors, que van protestar amb vehemència. Tanmateix, cal reconèixer que possiblement va ser la decisió més encertada, ja que les set temporades completes que es van emetre dibuixen un mosaic sobre la presidència dels Estats Units que hauria estat molt difícil de superar i que guanyarà cada cop més valor amb els anys.

Precisament durant la darrera temporada i, probablement, un cop vistes les dificultats d'audiència de la sèrie, es van fer alguns dels experiments televisius més agosarats de *The West Wing*. Especialment, el famós debat televisiu entre Santos i el candidat republicà Arnold Vinick, paradoxalment encarnat per Alan Alda, un dels actors més progressistes de l'escena nord-americana.

El capítol dedicat al debat és un experiment únic. Es va emetre en directe, amb els actors fins i tot improvisant algunes de les respostes, amb el logotip de la MSNBC, la cadena d'informació contínua emparentada amb la NBC, i la paraula “*Live*” constantment sobreimpresa a la pantalla. Fins i tot Forrest Sawyer, un dels periodistes de la NBC que en diverses ocasions ha dirigit els debats entre els candidats reals a la presidència dels Estats Units, va acceptar dirigir també aquest debat. Tot plegat va provocar les crítiques d'una part dels espectadors, que trobaven excessiva la manera en què s'havia travessat la frontera entre la realitat i la ficció.

El debat es va emetre el 6 de novembre de 2005, i va generar molta controvèrsia als Estats Units, ja que, a la sèrie, els dos actors aspirants a la presidència van acceptar trencar les regles estrictes que marquen aquest tipus de debat i enfrontar-se cara a cara parlant de qualsevol tema, interrompent-se i no defugint cap classe d'enfrontament. Per a alguns comentaristes polítics, l'emissió d'aquest capítol va deixar clar fins a quin punt els debats oficials i reals són insulsos per culpa de l'excés de precaucions dels equips de campanya.

No era aquesta l'única ocasió, ni la primera, en què *The West Wing* travessava fronteres narratives. Dues temporades abans, el capítol 518, havia simulat l'emissió d'un reportatge especial sobre la feina de la cap de Premsa de la Casa Blanca, C. J. Cregg. El reportatge, que simulava formar part del programa *Acces*, estava gravat amb una textura visual clarament diferent, incorporava entrevistes amb els principals companys de C. J. Cregg, on s'expressaven amb la naturalitat habitualment reservada a les entrevistes de veritat i on una veu en off narrava els esdeveniments principals.

The West Wing havia incorporat un documental anteriorment, a l'inici de la tercera temporada, durant el qual antics presidents com Bill Clinton, Jimmy Carter o Gerald Ford, i polítics famosos com Henry Kissinger o Leon Panetta havien accedit a comentar les semblances entre la Casa Blanca real i la de ficció.

2. Després de l'11-S

En una ocasió anterior molt especial, però, *The West Wing*

havia trencat l'esquema de la sèrie. Va ser després dels atemptats d'Al-Qaeda a Nova York i a Washington, l'any 2001. Tot l'equip va treballar contra relotge per gravar un episodi considerat fora de la sèrie, tal com el mateix Martin Sheen anunciava en una filmació prèvia –que es va emetre el 3 d'octubre de 2001– una setmana abans de l'inici de la segona temporada pròpiament dita. L'episodi, titulat “Isaac and Ishmael”, abordava precisament una història de persecució d'un araboamericà, treballador de la Casa Blanca, fet que el convertia en sospitós per als serveis d'intel·ligència, malgrat no haver-hi cap motiu de dubte, excepte unes coincidències de nom. Vist en perspectiva, aquest insòlit episodi resultava un al·legat certament complicat d'emetre poques setmanes després dels atacs d'Al-Qaeda a Nova York i a Washington, amb les emocions encara a flor de pell. Però, sens dubte, la seva emissió i la polèmica que el va seguir tot just a l'inici de la tercera temporada van ajudar de forma extraordinària a consolidar la imatge de *The West Wing* com una sèrie “liberal” que, en el llenguatge polític americà, vol dir “d'esquerres”. Alguns diaris van mostrar-se indignats pel contingut del capítol, però, en general, els mitjans més progressistes van rebre'l amb grans aplaudiments i el van contraposar a la visió de “guerra contra el terror” que el president Bush començava a fer explícita. *The Washington Post*, fins i tot va dir que *The West Wing* assumia el paper de brúixola de la política americana. El capítol va tenir un gran èxit d'audiència.

No es pot negar, certament, que la forma d'enfocar els temes polítics a *The West Wing* estigui molt influïda pels plantejaments liberals. El president Bartlet és un demòcrata, de Nova Anglaterra, premi Nobel, i viu envoltat de personatges pertanyents, per un motiu o un altre, als cercles considerats més liberals de la política americana. D'això no n'hi ha cap dubte, ni se n'amaguen en cap moment. Bartlet, a més, reuneix un conjunt impressionant de característiques personals: és realment brillant i ben preparat, té sentit de l'humor i, alhora, és molt reflexiu, es mostra sempre preocupat pels qui estan en la situació més difícil i, en general, té una enorme integritat personal i moral (que només trenca amagant una greu malaltia degenerativa i en ocasió d'algun acte com a president que el porta més enllà dels límits tolerables, segurament per tal que els guionistes puguin exemplificar encara millor el funcionament de la Casa Blanca, on les coses gairebé mai no són blanques o negres).

3. *The West Wing* contra la Casa Blanca?

És Bartlet un anti-Bush? S'ha especulat que part de l'èxit de la sèrie es deu al fet que molts espectadors gaudien durant els quaranta-dos minuts de cada capítol pensant que els ocupants reals de la Casa Blanca no eren George Bush i la seva tropa de *neocons*. Aquí es va començar a bastir la llegenda de "*The Left Wing*", nom amb el qual els *neocons* intentaven desacreditar la producció i posar-la al mig del combat polític. Alguns propagandistes de la dreta van ser especialment agressius amb la sèrie, d'entre els quals destaca Chris Lehmann, que afirmava que, en realitat, es tractava d'una sèrie "revisionista", que intentava fixar en la imatge dels americans una presidència demòcrata ideal després dels escàndols de la presidència de Clinton.

Però *The West Wing* no és, no ha estat gairebé mai una sèrie maniquea. No defuig en cap moment d'explicar la complicació de la política i el poder, i això és clau per entendre'n el valor. Un president liberal, més liberal que Clinton, arriba a autoritzar l'assassinat clandestí d'un dirigent estranger –el ministre de defensa del país fictici Kumar– al qual acusen d'intentar provocar atemptats als Estats Units. Això passa al final de la tercera temporada, i la successió de capítols que va descabdellant la trama és un dels punts àlgids de la sèrie completa. Veure un president com Bartlet, primer debatent-se enmig de dubtes morals grandíssims i de molta alçada per, després, acabar tacant-se les mans de sang és una lliçó de *realpolitik* tremenda, que va causar en el seu moment un impacte notable entre els telespectadors. I que, segurament, respon a la realitat de la Casa Blanca més del que molts voldrien imaginar-se.

Tot el procés que condueix a aquest atemptat és un bon exemple de com els problemes van apareixent de forma cíclica al llarg de la sèrie. Hi ha fins i tot personatges com l'excèntric expert, primer, i ambaixador del Regne Unit, després, Lord John Marbury (interpretat per Roger Rees) que fan les seves aparicions amb distàncies enormes entre l'una i l'altra, però guardant sempre coherència amb els fets polítics que es van descabdellant. Lord John Marbury és, per cert, un dels pocs personatges que representa en algun moment un paper pròxim a l'humor. No es pot dir que faci humor, però la caricatura de l'expert britànic que comporta (tant afectuosa com directa) és tan potent i està tan ben

interpretada que resulta difícil no deixar escapar de tant en tant una rialla, sobretot en vista de l'affligiment que Leo McGarry, sempre tan circumspecte, mostra davant de la incomoditat d'haver de parlar, o pitjor encara, d'haver de negociar-hi. Lord John Marbury, però, és protagonista especial d'un altre capítol ple de *realpolitik*. Sent ambaixador, és enviat a protestar davant de la Casa Blanca per la invitació feta a un dirigent del Sinn Féin, i aconsegueix expressar la protesta formal i, alhora, donar a entendre que la invitació és bona per al procés de pau que hi ha en marxa a Irlanda.

Com passa amb tants altres personatges de la sèrie, Lord John Marbury no diu cap bajanada, cap ni una. Des de la perspectiva de la política internacional, *The West Wing* és una sèrie perfectament documentada, que tracta tot el ventall de situacions que la complicada política exterior americana es veu obligada a tocar. L'Orient Mitjà, evidentment, és el centre inevitable de bona part de les situacions. Però també vivim al llarg de les set temporades conflictes amb la Unió Europea (amb tractors al carrer a Brussel·les que esperen la delegació dels Estats Units), enfrontaments amb guerrilles i narcotraficants llatinoamericans, episodis de crisi amb els inestables dirigents russos, etc. Potser la Xina i Cuba són els dos països que no entren al focus escrutador de *The West Wing* amb la potència que es podria esperar.

Pel que fa a l'Orient Mitjà, al llarg de les diverses temporades els espectadors es veuen confrontats a tot tipus de situacions. Des de negociacions a Camp David, tenses i extraordinàriament resoltes pel que fa a la narrativa, fins a confinaments del president palestí, passant per explosions en autobusos contra ciutadans jueus o pressions gens dissimulades de qualsevol *lobby*. Tot i que Toby Ziegler és jueu, no es pot dir, però, que la sèrie prengui partit per una opció o una altra. En tot cas, recolza la visió expressada per l'administració Clinton, assumida amb moltes reserves per l'administració Bush, segons la qual la resolució del conflicte només arribarà quan hi hagi dos estats independents que comparteixin Jerusalem com a capital. L'epicentre del tractament de la crisi a l'Orient Mitjà arriba, potser, cap al final de la sisena temporada, quan una delegació del Congrés visita l'Orient Mitjà i pateix un atemptat palestí a conseqüència del qual mor l'almirall Percy Fitzwallace (interpretat per John Amos), gran amic

del president Bartlet, i queda malferida Donna Moss (interpretada per Janel Moloney), un dels personatges secundaris més poderosos de la sèrie, que manté un flirt permanent però irresolt amb el seu cap, Josh Lyman, que al final de la setena temporada es concretarà en una de les poques relacions sexuals visibles en aquesta sèrie.

Les complicacions de la vida política interior dels Estats Units, generalment més desconegudes i intricades, també hi són tractades amb molt detall. Al llarg de les set temporades, hi ha pràcticament qualsevol situació previsible que pugui afectar un president. I la seva resolució dramàtica segueix sempre les regles acordades per la Constitució i la pràctica política, sigui de la Casa Blanca o del Congrés.

Alguns punts especialment polèmics, com ara l'*impeachment* o el processament del president, són tractats en un moment o un altre a la sèrie. En alguns casos, es poden establir paral·lelismes concrets entre la sèrie i la realitat, malgrat que generalment la sèrie intenta escapar de la possibilitat que hi hagi detalls identificatius sobre presidents reals. Tanmateix, en tota la polèmica desfermada en fer-se pública la malaltia degenerativa que el president Bartlet ha amagat a l'opinió pública, reboten els ecos de les mentides del president Clinton sobre les seves relacions amb Monica Lewinsky.

4. Lliçons de política

Quan les situacions són particularment complexes, els guionistes aprofiten per donar autèntiques lliçons de constitucionalisme. És el que passa, per exemple, durant la quarta temporada, quan un grup terrorista segresta la filla del president i aquest dimiteix temporalment, ja que considera que no pot dur els afers del país amb l'equanimitat necessària. Per fer-ho, s'acull a l'esmena 25 de la Constitució. Però com que el vicepresident també ha dimitit per un escàndol, cal aclarir quina és la línia de successió –línia que, com bé explica el capítol, continua amb l'*speaker* a la Cambra dels Representants. El paper de personatges de l'*staff* que no acostumen a estar en la primera línia de coneixement del públic (com és el cas dels enquestadors i la combinació enquestadors-assessors polítics) és ressaltat d'una manera constant al llarg de la

sèrie –en el cas dels enquestadors, segurament perquè un dels més coneguts en la vida real, Patrick Caddell, és un altre dels assessors de luxe de *The West Wing*.

La quantitat de petits detalls típics de la Casa Blanca que apareixen adesiara en el contingut de *The West Wing* arriba a ser espectacular. Quan el president és a punt de fer el discurs de l'estat de la Unió, un dels seus ministres ha de quedar reclòs en un lloc desconegut, precisament per evitar que un atemptat rebenti per complet la línia de comandament. En el capítol 39, apareix la figura del filibuster –un diputat que parla sense aturar-se durant hores i hores només per evitar l'aprovació d'una llei i així retardar-la. O bé hi ha també l'acte final de la presidència de Bartlet, que consisteix a donar el perdó presidencial a Toby Ziegler, un dels millors membres del seu *staff*, que havia estat obligat a dimitir per haver filtrat informació altament confidencial (en un episodi que recorda en la vida real l'afer Valerie Plame) i que era perseguit judicialment per traïció. El perdó presidencial sol ser un dels episodis més complicats de la vida d'un president i, tradicionalment, serveix per netejar part del seu passat.

The West Wing, en resum, és una sèrie complicada de caracteritzar. És una paròdia, un drama, de fet, però té una voluntat clara de fer pedagogia política i la fa a una gran alçada, sense recórrer gairebé mai a l'humor. Però, per això mateix, és inevitable que la Casa Blanca de Jed Bartlet sigui considerada una confrontació no sempre agradable amb l'Amèrica de George W. Bush. El seu paper de mirall d'una realitat que no agrada a tothom resulta, en aquest sentit, especialment remarcable, i li confereix un valor de crítica i de confrontació realment important. Però, dit això, només des de l'ofuscació més gran es podria argumentar contra la qualitat d'un projecte que ha elevat per sempre el nivell de la ficció política a la televisió.

Bibliografia

FAHY, T. (ed.) *Considering Aaron Sorkin: Essays on the Politics, Poetics and Sleight of Hand in the Films and Television Series*. Jefferson, Carolina del Nord [Estats Units]: McFarland and Co., 2005.

ROLLINS, P. C. (ed.) *The West Wing: The American Presidency As Television Drama (The Television Series)*. Nova York: Syracuse University Press, 2003.

SORKIN, A. *The West Wing Script Book*. Nova York: Newmarket Press, 2002.

Enllaços

The West Wing Transcripts [en línia].
<<http://www.westwingtranscripts.com/>>

The West Wing Episode Guide [en línia].
<<http://www.westwingepguide.com/>>

The West Wing Wiki [en línia].
<http://westwing.wikia.com/wiki/Main_Page>